

Predikcia spotrebiteľských cien plynu pre domácnosti

Branislav Karmažin
Národná banka Slovenska

Pri odhade budúceho vývoja spotrebiteľských cien plynu je najdôležitejším faktorom predikcia cien komoditnej zložky. Cena komodity predstavuje približne polovicu nákladov dodávateľa plynu pre domácnosti. Veľkosť poklesu cien plynu na trhoch sa tak nepremiata v plnej miere do poklesu cien pre domácnosti. Od roku 2017 očakávame na základe navrhovanej vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví posun smerom k väčšiemu vplyvu krátkodobých kontraktov pri stanovení cien plynu pre domácnosti.

Ceny plynu pre domácnosti sú charakteristické z pohľadu ich vplyvu na vývoj inflácie dvoma dôležitými faktormi. Prvým je ich relatívne vysoká váha na spotrebnom koši (4 %). Druhým faktorom je, že ich ceny sa menia vo veľkej miere v priebehu roka jednorazovo a skokovo. Z uvedených skutočností vyplýva následne ich výrazný príspevok k zmene inflácie, ako aj špecifickosť v rámci ich predikovania. Východiská a samotná štruktúra prezentovaného modelu predikcie cien plynu sa opierajú o dostupné informácie a snažia sa prihliadať na legislatívu upravujúcu činnosť Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO), ako aj vyhlášky a výnosy úradu.¹ Model sa sústreďuje na čo najpresnejšie odhadnutie vývoja komoditnej zložky, ktorá najvyššou mierou prispieva k zmenám konečnej spotrebiteľskej ceny plynu.

VÝCHODISKÁ PRE PREDIKCIU CIEN PLYNU PRE DOMÁCNOSTI

Štruktúra ceny za dodávku plynu pre odberateľov plynu v domácnosti bola doteraz určovaná formou koncovnej (integrovanej) ceny.² Cena za dodávku plynu pre domácnosti v jednotlivých skupinách odberateľov plynu v domácnosti je v aktuálne platnej vyhláške určená ako maximálna cena.

Štruktúru maximálnej ceny tvoria nasledujúce zložky: komoditná zložka (náklady na nákup plynu v eurách na jednotku množstva), preprava (náklady na prístup do prepravnej siete a prepravu plynu na jednotku množstva), distribúcia (náklady na prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu na jednotku množstva), náklady spojené so skladovaním plynu a na obchodnú činnosť dodávateľa plynu, zisk.

Informačnú neistotu pri tvorbe predikcie predstavuje neznáma konštrukcia dlhodobého kontraktu medzi SPP a zahraničnými dodávateľmi (ktorý predstavuje pravdepodobne významnú časť komoditnej zložky ceny), skutočné objemy zobchodovaného množstva komodity v čase a načasovanie rozhodnutia ÚRSO o zmene maximálnej ceny plynu.

AKO ODHADUJEME VÝVOJ CIEN PLYNU PRE DOMÁCNOSTI

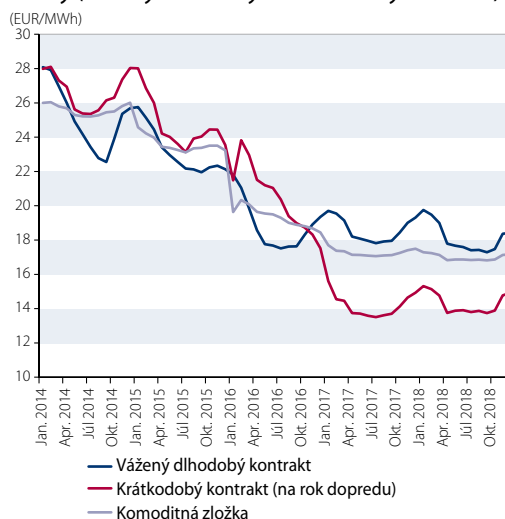
Národná banka Slovenska pri predikcii cien plynu pre domácnosti považuje všetky zložky v rámci

štruktúry maximálnej ceny za nákladové faktory, ktorých súčet sa rovná maximálnej cene plynu na jednotku množstva. Za základné obdobie považujeme rok 2013, v ktorom sa do slovenskej legislatívy transponoval tretí liberalizačný balíček Európskej únie.

Svojou vysokou volatilitou a podielom na zmene celkových nákladov je pre dodávateľa najvýznamnejšia komoditná zložka. Podľa aktuálneho vývoja cien plynu na európskom trhu sa podiel komoditnej zložky na výslednej cene pohybuje v rozmedzí 45 až 65 %. Zmena cien komodity na trhu sa preto okamžite plne nepremiata do výslednej ceny pre domácnosti, ale mala by mať významný vplyv. Komoditná zložka pozostáva z takzvaného dlhodobého kontraktu (70 % váha na komoditnej zložke) a krátkodobého cenového vývoja (30 %). Zohľadnený dlhodobý vývoj futures kontraktov v modeli NBS pre predikciu cien plynu je odrazom skutočností, že charakter dlhodobého kontraktu medzi SPP a zahraničným dodávateľom nie je známy. Proxy premenná k vývoju ceny dlhodobého kontraktu je tak krivka vývoja prie-

- ¹ Slovenská regulačná legislatíva v energetickom sektore sa opiera o tzv. tretí liberalizačný balíček Európskej únie pre vnútorný trh s elektrinou a plynom. Tretí balíček bol od 1. septembra 2012 prostredníctvom nových zákonov o regulácii v sieťových odvetviach a zákona o energetike transformovaný do slovenskej legislatívy. Úrad pre reguláciu sieťových odvetví v rámci svojich právomocí definovaných v zákonoch vydáva vykonávacie (sekundárne) právne predpisy, ktorými sú vyhlášky a výnosy. <http://www.urso.gov.sk>
- ² Zdroj: <http://www.urso.gov.sk/?q=node/158>

Graf 1 Minulý a predpokladaný vývoj komoditnej zložky (vážený dlhodobý a krátkodobý kontrakt)

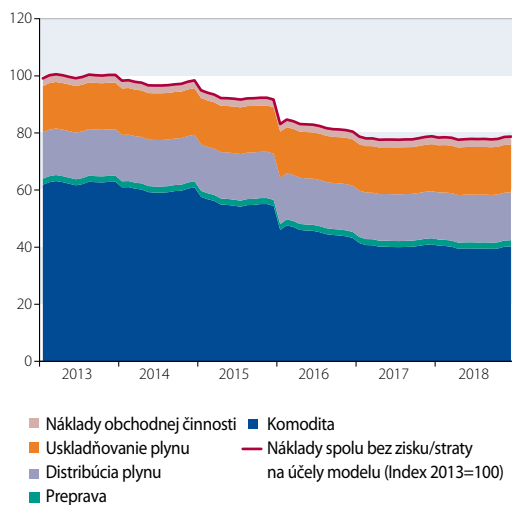

Zdroj: Vlastné spracovanie.

3 Pojem zisk na účely modelu nepredstavuje skutočný vývoj hospodárskych ukazovateľov akejkoľvek spoločnosti, ale iba definuje v našom modeli využívaný rozdiel vývoja predpokladaných nákladov a stanovenej ceny plynu pre domácnosti.

Graf 2 Vývoj zložiek jednotlivých nákladov (priemer roku 2013 = 100)

Zdroj: Vlastné spracovanie.

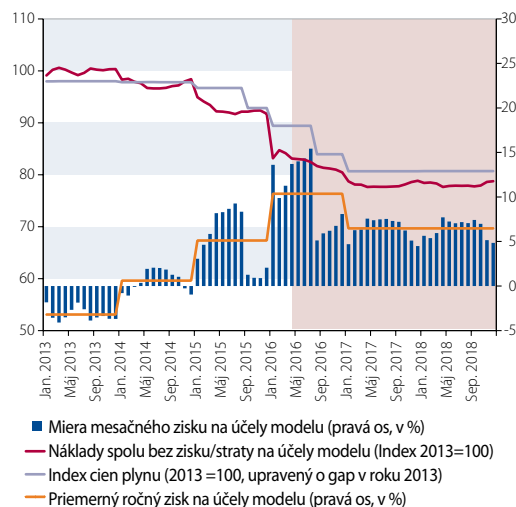
Poznámka: Podiel komoditnej zložky klesol.

mernej vázenej ceny futures. Uvedená krivka je výsledkom agregácie a váženého cenových údajov jednotlivých forwardových kriviek vývoja cien plynu v čase. Krátkodobý kontrakt predstavuje vývoj cien futures na plyn na rok dopredu a prihlada na spôsob jeho konštrukcie v aktuálne platnej vyhláške úradu. Ceny komodity predstavujú náklady na nákup plynu v eurách na jednotku množstva. Výpočtom ceny komoditnej zložky v čase získame informáciu o vývoji nákladov na kúpu najvýznamnejšej a najvolatilnejšej časti nákladového vzorca pre určenie finálnej maximálnej ceny plynu pre domácnosti.

Ostatné zložky nákladov okrem zisku (preprava, distribúcia, skladovanie a obchodná činnosť) sú vzhľadom na praktickú použiteľnosť modelu predikované podľa vývoja indexu spotrebiteľských cien CPI. Porovnaním indexu cien plynu daného poslednou zmenou ceny pre domácnosti (na základe rozhodnutia ÚRSO) a modelom s predikovaným vývojom všetkých nákladov vzniká tzv. gap. V prípade poklesu cien plynu na európskom trhu tak vzniká dodatočný pozitívny gap.

Na základe vývoja veľkosti gapu (či už záporného alebo kladného) odhadujeme, akou mierou by sa mala znížiť (prípadne zvýšiť) cena plynu pre domácnosti, aby zostala zachovaná priemerná miera gapu (zisku na účely modelu)³ na fixnej úrovni. V prípade aprílovej predikcie na základe rastu po-

Graf 3 Minulý a predpokladaný vývoj cien plynu a zisku na účely modelu (k aprílu 2016, v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Poznámka: Predpokladaná zmena cien plynu v auguste 2016 je -6 %. Skutočnosť v júli je -5 %.

zitívneho ziskového gapu (ovplyvneného vývojom cien plynu na komoditných trhoch) sa vytvoril priestor na zníženie cien plynu pre domácnosti počas druhej polovice roka 2016. Na základe údajov sme predpokladali pokles cien plynu v auguste 2016 o 6 %. Skutočný pokles cien plynu dosiahol v júli úroveň 4,87 %. Aktuálny vývoj cien plynu na komoditnom trhu pravdepodobne umožní zmenu ceny plynu pre domácnosti smerom nadol.

OČAKÁVANÉ ZMENY OD ROKU 2017

Spôsob predikcie cien plynu vychádza z aktuálne platnej legislatívy. V návrhu novej vyhlášky ÚRSO s platnosťou od 1. 1. 2017 sa pri výpočte vývoja cien komoditnej zložky uvažuje s prechodom výlučne na krátkodobé kontrakty. To by malo za následok rast volatility komoditnej zložky v porovnaní s aktuálnym spôsobom výpočtu v súčasnosti platnej vyhláške, ako aj spôsobu výpočtu NBS pri predikcii spotrebiteľských cien plynu pre domácnosti. Na základe uvedenej skutočnosti budeme od roku 2017 sledovať veľkosť predikčnej chyby spôsobenej novým prístupom v navrhovanej vyhláške ÚRSO k výpočtu komoditnej zložky na účely možnej úpravy parametrov váh dlhodobého a krátkodobého kontraktu. Predpokladáme, že reálnejší pohľad na skutočný vývoj nákladov spojených s vývojom na komoditnom trhu odráža aktuálny spôsob výpočtu.